

NAVs bedriftsundersøkelse 2007

SAMMENDRAG OG HOVEDFUNN

NAV gjennomfører årlig en bedriftsundersøkelse. Spørsmålene i undersøkelsen avdekker bedriftenes sysselsettingsforventninger for det kommende året, og om bedriftene har rekrutteringsproblem i dag. Årets bedriftsundersøkelse viser at sysselsettingen vil fortsette å øke i året som kommer. Bedriftenes sysselsettingsforventninger har økt hvert år siden 2003, og årets undersøkelse viser en rekordstor optimisme blant bedriftene. Det er i år høyere sysselsettingsforventninger i samtlige næringer enn tilfellet var i fjor, og forventningene er også positive for alle næringsgruppene. Størst optimisme er det blant bedriftene innen eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting, fulgt av bergverksdrift og utvinning av olje og gass og bygg og anlegg.

Bedriftene i Oslo og Rogaland er de mest optimistiske i landet, og generelt er sysselsettingsforventningene noe høyere i storbyfylkene enn i resten av landet. Bedriftene i Nord-Norge, Nord-Trøndelag, Oppland, Hedmark og Sogn og Fjordane har noe lavere sysselsettingsanslag enn bedrifter ellers i landet.

Det har vært en klar økning i andelen bedrifter som opplever rekrutteringsproblem det siste året. I årets undersøkelse svarer 35 prosent av bedriftene at de har rekrutteringsproblem, en økning på 11 prosentpoeng fra i fjor. Når bedriftene blir spurt om rekrutteringsproblemene er så alvorlige at de medfører at bedriften har færre ansatte enn den ellers ville hatt, svarer 17 prosent at dette er tilfellet. Vi må tilbake til 1998 for å finne sist rekrutteringsproblemene var like omfattende. Til tross for at arbeidsledigheten er vesentlig lavere i år enn den var i 1998, var rekrutteringsproblemene den gangen mer omfattende. Dette viser at arbeidsinnvandringen fra de nye EU-landene har bidratt til å dempe rekrutteringsproblemene i denne konjunkturoppgangen, og spesielt gjelder dette for bygge- og anleggsnæringen og industrien.

Bedriftene oppgir å mangle til sammen 88 000 personer. Dette er en økning på 28 000 personer sammenlignet med i fjor. Det er i Rogaland, Oslo og Akershus bedriftene melder om størst mangel på personell. Ser vi på tallene på mangel i forhold til antall sysselsatte i fylket, er det størst stramhet på arbeidsmarkedet i Rogaland, fulgt av Akershus, Møre og Romsdal, Hordaland og Troms.

Bedriftene melder om spesielt stor mangel på faglærte arbeidere innen industri og bygg og anlegg. For yrker som kopier- og blikkslagere, stillasbyggere, platearbeidere og snekkere er arbeidsmarkedet nå svært stramt, og bedriftene har store problemer med å rekruttere denne typen arbeidskraft. Det oppgis også stor mangel på ulike typer ingeniører og sivilingeniører.

De siste årene har rekrutteringsproblemene innen IKT-sektoren vært relativt små. I årets bedriftsundersøkelse ser vi imidlertid en kraftig økning i mangelen på systemutviklere og programmere, og bedriftene melder nå om en moderat mangel på arbeidskraft. IKT-bedriftene har også svært høye sysselsettingsforventninger for det kommende året, og det er derfor rimelig å forvente at rekrutteringsproblemene for denne sektoren vil fortsette å øke i tiden som kommer.

OM NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

Formålet med bedriftsundersøkelsen er at den skal gi inn-sikt i etterspørselssiden på arbeidsmarkedet, og samtidig kunne si noe om næringslivets og offentlige etaters behov for ulike typer arbeidskraft i den nærmeste framtid. Denne kunnskapen bidrar til at NAV kan yte bedre service overfor arbeidssøkere og arbeidsgivere. Også for allmennheten og andre beslutningstakere gir NAVs bedriftsundersøkelse nyttig informasjon om tilpasningsproblemene på arbeidsmarkedet.

I NAVs bedriftsundersøkelse svarte 14 100 virksomheter, noe som ga en svarprosent på 74. Undersøkelsen ble gjennomført i tidsrommet fra begynnelsen av februar til slutten av mars 2007.

Det stilles i alt seks spørsmål i undersøkelsen. Spørsmålene avdekker virksomhetenes anslag på antall ansatte om ett år i forhold til i dag, hvilke næringsgrupper som

venter særlig stor etterspørsel etter arbeidskraft, og om virksomheten i dag har rekrutteringsproblem innenfor spesifikke yrker. For mer om metoden som benyttes i NAVs bedriftsundersøkelse, se det metodiske vedlegget.

Yrker og næringer

Vi vil presentere en del resultater for yrker og næringer. Det er viktig å merke seg at inndelingen i yrker og næringer bygger på forskjellige klassifiseringsprinsipper. Næring viser hva slags produksjon som hovedsakelig foregår i virksomheten, mens yrkesbetegnelsen viser hva slags arbeidsoppgaver som tilfaller en sysselsatt. Innenfor den enkelte næring vil det finnes et bredt spekter av yrker. NAV har ingen statistisk oversikt over hvordan yrkene for-deler seg under næringsgruppene.

NAVs sysselsettingsbarometer

Arbeids- og velferdsdirektoratet utarbeider et sysselsettingsbarometer basert på resultatene fra undersøkelsen. Tallverdien i sysselsettingsbarometeret viser nettoøkningen, og er differansen mellom prosentvis andel bedrifter som oppgir at de forventer vekst i sysselsettingen og prosentvis andel bedrifter som forventer nedgang. Dette gir en indikasjon på virksomhetenes optimisme det kommende året. En høy verdi på sysselsettingsbarometeret er et tegn på stor etterspørsel etter arbeidskraft.

Sysselsettingsbarometeret bygger på bedriftenes vurderinger av den forventede størrelsen på arbeidsstokken i det kommende året. På bakgrunn av bedriftenes anslag er besvarelsene sortert etter andel bedrifter som forventer økning, nedgang og uendret sysselsetting om ett år. Barometerets tallgrunnlag er derfor ikke påvirket av hvor mange personer en eventuell endring i sysselsettingen summerer seg til.

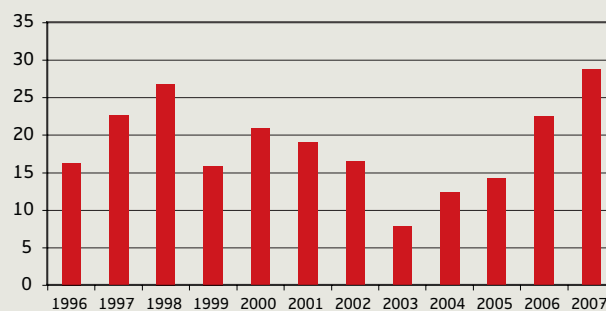
Rekrutteringsproblem har en viss effekt på sysselsettingsbarometeret. På bakgrunn av erfaring fra tidligere bedriftsundersøkelser vet vi at bedriftene ikke tar tilstrekkelig hensyn til begrensninger på tilbudssiden i arbeidsmarkedet. Dette kan påvirke realisert sysselsetting.

SYSSELSETTINGEN DET KOMMENDE ÅRET

Norge er nå inne i en høykonjunktur hvor det skjer en markert tilstramming på arbeidsmarkedet. Sysselsettingsveksten i 2006 var den sterkeste på tjue år, og den registrerte arbeidsledigheten er på sitt laveste nivå siden 1988. De gode økonomiske tidene gir seg også utslag i resultatene fra bedriftsundersøkelsen. Sysselsettingsbarometeret i figur 1 viser resultatet fra årets bedriftsundersøkelse

Figur 1:

NAVs sysselsettingsbarometer. Nettoøkning. Utvikling fra 1996 til 2007.

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE.

sammenlignet med resultatene fra tidligere års undersøkelser.

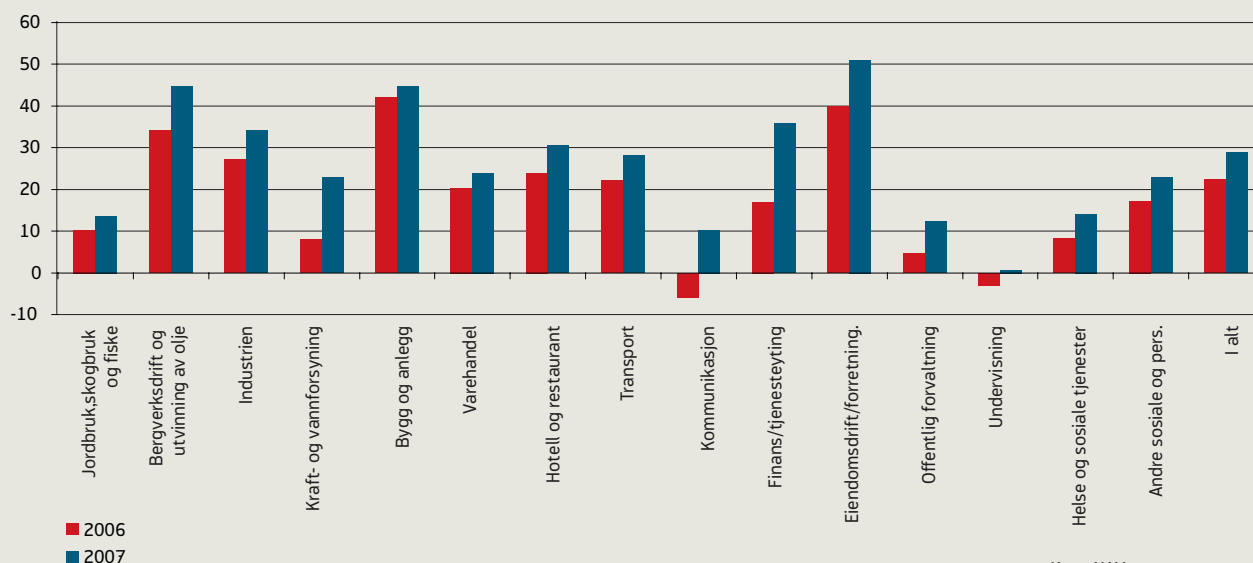
I årets undersøkelse oppgir 36 prosent av bedriftene at de venter økt bemanning det kommende året. Dette er en økning på fem prosentpoeng sammenlignet med i fjor. Nettoøkningen er i år på 29 prosent, som er det høyeste nivået vi har registrert i vår bedriftsundersøkelse. Dette tilsier at etterspørselen etter arbeidskraft vil holde seg på et svært høyt nivå i året som kommer.

Økt optimisme i offentlig sektor

Innenfor offentlig sektor har sysselsettingsforventningene tradisjonelt vært lave. I fjor så vi imidlertid en økende optimisme også innen denne sektoren, og denne tendensen

Figur 2:

NAVs sysselsettingsbarometer. Resultater fordelt på næringer. I prosent.

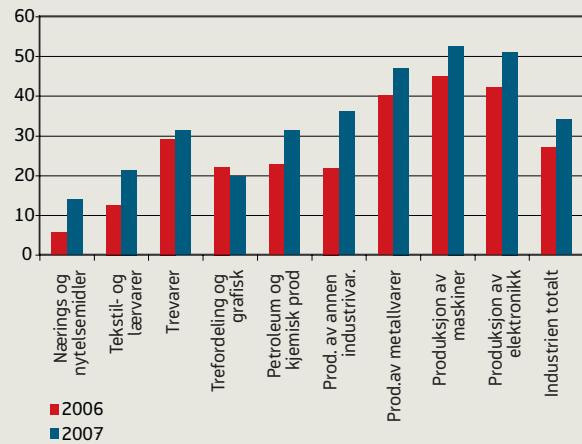
KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE.

Tabell 1:
Bedriftenes fremtidige sysselsettingsforventninger i prosent.

	Økende	Uendret	Nedgang	Netto økning
1996	30,1	56,1	13,8	16,3
1997	33,6	55,4	11,0	22,6
1998	35,9	55,0	9,1	26,8
1999	26,0	63,9	10,1	15,9
2000	30,7	59,4	9,8	20,9
2001	28,5	62,1	9,4	19,0
2002	26,3	64,0	9,7	16,5
2003	21,2	65,4	13,4	7,8
2004	24,2	63,9	11,9	12,4
2005	24,4	65,5	10,2	14,2
2006	30,5	61,5	8,0	22,5
2007	35,9	57,1	7,1	28,8

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE.

Figur 3:
NAVs sysselsettingsbarometer. Resultater fordelt på undergrupper i industrien. I prosent.

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE.

fortsetter i år. Innen offentlig forvaltning og helse- og sosialtjenester er det nå et klart flertall av arbeidsgiverne som venter økt sysselsetting det kommende året. Også innen undervisningssektoren, som i flere år har hatt negative sysselsettingsforventninger, er det nå et flertall av arbeidsgiverne som venter økt sysselsetting det neste året. Den økte optimismen i offentlig sektor de siste to årene kan ses i sammenheng med bedringen av kommuneøkonomien.

Bedre tider for kommunikasjon

Kommunikasjonsnæringen er en næring som har gått gjennom store omstillinger, med blant annet store nedbemanninger i Posten og Telenor. Dette har også gjenspeilet seg i bedriftsundersøkelsen hvor det har vært negative sysselsettingsforventninger over flere år. Fra 2005 til 2006 var det imidlertid en klar forbedring, og sysselsettingsforventningene var i fjor kun svakt negative. Den positive utviklingen har fortsatt det siste året, og et flertall av arbeidsgiverne venter i år økt sysselsetting også i denne næringen.

Stor optimisme i industrien

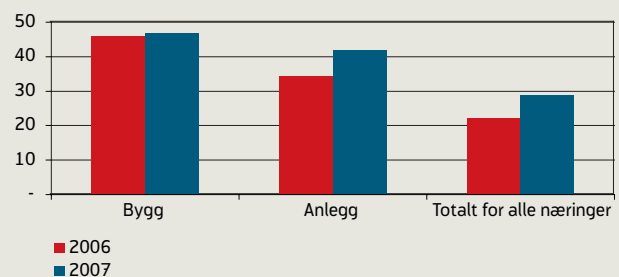
Lav rente og høy oljepris kombinert med internasjonal konjunkturoppgang har gitt gode vilkår for den norske industrien de siste årene. Dette ser vi også på arbeidsledigheten som har blitt redusert med 65 prosent siden sommeren 2003. Samtidig har sysselsettingen økt de siste to årene etter flere år med nedgang. Årets bedriftsundersøkelse viser at optimismen nå er stor i industrien, og det er i år flere bedrifter som venter økt sysselsetting enn det var i fjorårets undersøkelse. Størst er optimismen innen produksjon av maskiner og produksjon av elektronikk, hvor

over halvparten av bedriftene venter økt sysselsetting det neste året, mens knappe tre prosent venter nedgang. Det er kun innen produksjon av trevare og grafisk industri at forventningene er noe lavere enn i fjor, men alle undergrupper i industrien venter fortsatt økning i sysselsettingen det kommende året.

Gode tider for bygg og anlegg

Sterk realinntektsvekst og lav rente har gitt svært høy vekst i boligprisene de siste årene. Dette har ført til en sterk vekst i boliginvesteringene siden slutten av 2003, slik at disse nå ligger på et svært høy nivå. Konjunkturoppgangen bidrar også til å øke etterspørselen etter næringsbygg og fritidsboliger, noe som øker etterspørselen overfor byggenæringen ytterligere. Omsetningen i byggebransjen var også rekordhøy i 2006, og i enkelte

Figur 4:
NAVs sysselsettingsbarometer. Resultater innen bygg og anlegg.

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE.

områder rapporteres det nå om at det er vanskelig å finne byggefirma med ledig kapasitet.

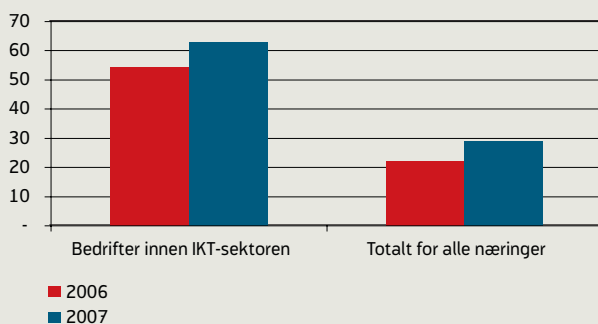
Det er derfor ikke overraskende at byggenæringen også i år er svært optimistisk med tanke på framtidig sysselsetting. Også i anleggsnæringen er optimismen stor.

Tall fra Nasjonalregnskapet viser at sysselsettingen steg med 12 000 personer innen bygge- og anleggsvirksomhet fra 2005 til 2006. I tillegg vet vi at det i denne næringen er stor import av arbeidskraft fra utlandet. De siste årene har det vært en kraftig økning i arbeidsinnvandringen fra de nye EU-landene, spesielt Polen og Litauen, og bygge- og anleggsbransjen sysselsetter en stor del av disse. Byggebedriftene i Hordaland, Sogn og Fjordane og Vest-Agder er mer optimistiske enn i resten av landet.

Svært høye forventninger innenfor IKT-sektoren

Bedrifter innen IKT-sektoren var i perioden 2001–2003 i stor grad preget av konkurser og nedbemanning. I 2004 tok sysselsettingsforventningene seg kraftig opp, og optimismen har økt hvert år etter dette. I årets bedriftsundersøkelse venter mer enn 6 av 10 bedrifter økt sysselsetting det kommende året. Dette er de høyeste sysselsettingsforventningene vi har registrert for denne sektoren i våre bedriftsundersøkelser.

Figur 5:
NAVs sysselsettingsbarometer. Resultater innenfor IKT.

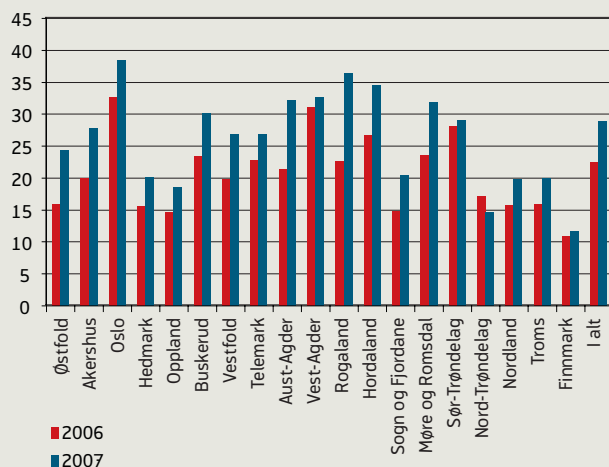

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE.

IKT-sektoren

IKT-bedriftene tilhører undergrupper av næringene produksjon av elektronikk, varehandel, kommunikasjon og eiendomsdrift/forretningsmessig tjenesteyting. IKT-sektoren er derfor ikke representert i figur 2. Definisjonen av IKT-sektoren er i tråd med Statistisk sentralbyrås IKT-statistikk.

Figur 6:
NAVs sysselsettingsbarometer. Fylkesfordelte resultater i prosent.

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE.

Oppjusterte forventninger i de fleste fylkene

I de fleste fylkene rapporterer bedriftene i år mer optimistiske sysselsettingsanslag enn tilfellet var i fjor. I Nord-Trøndelag er imidlertid bedriftene noe mindre optimistiske i årets undersøkelse enn i fjorårets.

Tall fra Statistisk Sentralbyrås arbeidskraftsundersøkelser viser at sysselsettingsveksten i 2006 var den sterkeste på tjue år. Størst var veksten i Møre og Romsdal, Rogaland og Oslo, som i årets undersøkelse er blant fylkene hvor bedriftene er mest optimistiske. I Finnmark og Nord-Trøndelag finner vi de minst optimistiske bedriftene i landet.

MANGEL PÅ ARBEIDSKRAFT

I bedriftsundersøkelsen ber vi bedriftene om å besvare om de har rekrutteringsproblemer. I år svarte 35 prosent av bedriftene at de har slike problem, en oppgang på 11 prosentpoeng fra i fjor. Andelen bedrifter med rekrutteringsproblem er dermed på samme nivå som ved slutten av forrige høykonjunktur, men fortsatt noe lavere enn i 1998 da 39 prosent av bedriftene svarte at de hadde rekrutteringsproblem.

Bedriftene med rekrutteringsproblem bes om å oppgi om de har færre ansatte enn de ellers ville hatt, og i så fall hvor mange dette gjelder. Dette defineres som alvorlige rekrutteringsproblem. For hele landet svarer 17 prosent av bedriftene at de har slike alvorlige rekrutteringsproblem, en andel som er fem prosentpoeng høyere enn fjorårets resultat.

På bakgrunn av bedriftenes besvarelser har Arbeids- og velferdsdirektoratet estimert mangelen på arbeidskraft våren 2007 til 88 000 personer. I tilsvarende periode i

Tabell 2:

Andelen bedrifter som har rekrutteringsproblem. Herav andelen med alvorlige rekrutteringsproblem. I prosent.

	Ja	Herav alvorlig
1998	39	18
1999	33	15
2000	36	16
2001	33	15
2002	31	13
2003	22	8
2004	20	8
2005	19	8
2006	24	12
2007	35	17

KILDE: NAVs BEDRIFTSUNDERSØKELSE.

Mangel på arbeidskraft – Definisjon

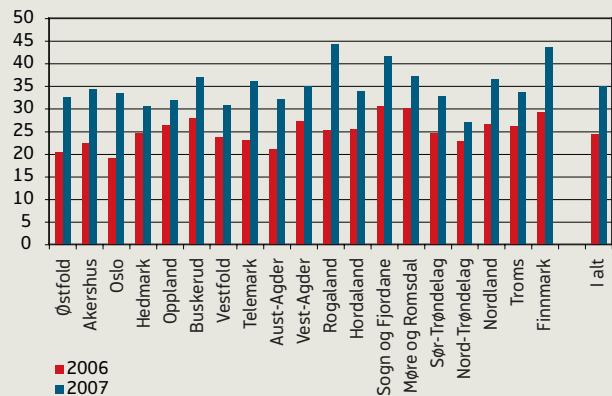
For å kartlegge omfanget av bedriftenes rekrutteringsproblem er det nyttig å måle mangel på arbeidskraft i antall personer. Mangel på arbeidskraft blir i NAVs bedriftsundersøkelse definert av en sekvens bestående av i alt tre spørsmål. Bedriften blir bedt om 1) å besvare om den har rekrutteringsproblem. Dersom svaret er positivt bes bedriften om 2) å oppgi om rekrutteringsproblemene er av en slik karakter at antall ansatte er lavere enn det ellers ville vært. Bedriften bes deretter om 3) å oppgi hvor mange personer dette omfatter, og innenfor hvilke yrker. Mangel på arbeidskraft hos den enkelte bedriften blir definert som antall personer bedriften velger å oppgi i det siste spørsmålet.

I undersøkelsen blir bedriftene også bedt om å oppgi sysselsettingsbehovet i fremtiden. Dette gir oss et anslag på fremtidig etterspørsel etter arbeidskraft, i motsetning til spørsmålet som avdekker mangel på arbeidskraft som kartlegger et øyeblikksbilde. Disse to forholdene på arbeidsmarkedet knytter seg derfor til to forskjellige tidsfaser, noe som i seg selv kan bidra til at bedriftenes optimisme og rekrutteringsproblem kan komme i utakt.

2006 summerte mangelen seg til 60 000 personer. Mangelen i årets undersøkelse er betydelig høyere enn den var i 2002¹, og vi må tilbake til 1998 for å finne sist mangelen på arbeidskraft var like stor.

Figur 7.

Andel bedrifter med rekrutteringsproblem fordelt på fylke. I prosent.

KILDE: NAVs BEDRIFTSUNDERSØKELSE.

REKRUTTERINGSPROBLEM FORDELT PÅ NÆRINGER

Målt i antall personer har rekrutteringsproblemene slått ulikt ut i forskjellige næringer. Størst økning har det vært innenfor eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting, hvor det i år mangler 27 200 personer. Det har også vært en sterk vekst i mangelen på arbeidskraft innen andre konjunkturfølsomme næringer i privat sektor, som bygg og anlegg, transport, varehandel og industri. Innen offentlig sektor har det vært en moderat økning i mangelen på arbeidskraft.

Mangelen på arbeidskraft er størst i Rogaland og Oslo, når vi ser på antall personer. Sett i forhold til sysselsettingen, er rekrutteringsproblemene størst i Rogaland og Finnmark. Det er innen eiendomsdrift- og forretningsmessig tjenesteyting og bygge- og anleggsnæringen at det er størst rekrutteringsproblem både i Rogaland og Finnmark. I Rogaland er det også en betydelig mangel innenfor industrien. Oppland og Nord-Trøndelag har fortsatt relativt moderate rekrutteringsproblem.

Andelen bedrifter med rekrutteringsproblem

Figur 7 viser at rekrutteringsproblemene har tiltatt i alle fylkene. Rogaland og Finnmark er fylkene med størst andel bedrifter med rekrutteringsproblem, 44 prosent av bedriftene i disse fylkene oppgir at de har rekrutteringsproblem. Andelen bedrifter med rekrutteringsproblem er lavest i Nord-Trøndelag (27 %), Hedmark og Vestfold (31 %).

Tabell 3 viser at mangelen på arbeidskraft er størst i Rogaland (15 700) og Oslo (11 600). Rogaland er også det fylket hvor det har vært sterkest vekst i mangelen på arbeidskraft det siste året, med en økning på 8 500 personer. Også i Akershus, Hordaland og Oslo har det vært en sterk vekst i mangelen på arbeidskraft.

¹ Vi har sammenlignbare tall for mangel på arbeidskraft tilbake til 2002. For andelen bedrifter som oppgir rekrutteringsproblem og alvorlige rekrutteringsproblem, er tallene sammenlignbare tilbake til 1998.

Stramhetsindikatoren

Stramhetsindikatoren er forholdstallet mellom antall personer som virksomhetene mangler og antall personer som er sysselsatt. Et høyt forholdstall indikerer et stramt arbeidsmarked, noe som isolert sett indikerer et problem med å rekruttere arbeidskraft til virksomhetene.

Det presenteres to stramhetsindikatorer. Én for tabeller som beskriver yrker (STYRK) og én for tabeller som beskriver næringsgrupper (NACE). I begge stramhetsindikatorene er antall personer virksomhetene mangler (telleren) basert på resultater fra NAVs bedriftsundersøkelse 2007. Sysselsettingstallene (nevneren) for yrkesgrupperinger er hentet fra Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser. Siste tilgjengelige sysselsettingstall er fra 2006. For næringsgrupperinger er kilden for sysselsettingstallene Enhetsregisteret. Når det gjelder sysselsetting på regionsnivå er totaltallene hentet fra Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser.

Andelen bedrifter som har alvorlige rekrutteringsproblemer har økt sterkt de siste to årene, og er nå på sitt høyeste nivå siden 1998. Spesielt sterk har veksten vært i Rogaland og Møre og Romsdal, hvor henholdsvis 22 og 21 prosent av bedriftene oppgir rekrutteringsproblem i årets undersøkelse. I Oppland og Nord-Trøndelag er andelen bedrifter med alvorlige rekrutteringsproblem noe lavere enn i resten av landet.

Utvalgte næringer

Jordbruk, skogbruk og fiske

Bedriftene innen jordbruk, skogbruk og fiske melder i år om en mangel på 1 900 personer. Dette er en økning på 700 personer fra i fjor. Rekrutteringsproblemene er størst i Rogaland, Hordaland og Møre og Romsdal.

Industrien

Industribedriftene har i år rapportert om en mangel på 10 300 personer, en økning på 1 500 personer sammenliknet med i fjor. Det er størst mangel på arbeidskraft innen produksjon av maskiner, hvor det i år mangler 5 200 personer, mot 4 700 i fjor. Også innenfor de fleste andre undergrupper av industrinæringen har mangelen økt det siste året. Unntakene er tekstil- og lærvarer og trevarer som har uendret mangel, samt petroleum og kjemisk produksjon som oppgir en liten nedgang i mangelen på arbeidskraft i forhold til fjoråret. Det er industribedriftene i Rogaland, Hordaland og Møre og Romsdal som melder om størst mangel på arbeidskraft.

Økende bruk av arbeidsinnvandrere fra de nye EU-landene har bidratt til at rekrutteringsproblemene ikke er større. I følge Utlendingsdirektoratet ble det i 2006 gitt 55 000 arbeidstillatelser til borgere fra de nye EU-landene, og en stor del av denne arbeidsinnvandringen gikk til bygge- og anleggsnæringen og industrien.

Tabell 3.

Estimert mangel på arbeidskraft fordelt på fylker.

	Mangel på arbeidskraft i antall personer		NAVs stramhetsindikator		Prosentvis andel bedrifter med alvorlige rekrutteringsproblemer	
	2006	2007	2006	2007	2006	2007
Østfold	2 200	4 100	1,7	3,4	11	15
Akershus	5 400	11 000	2,1	4,1	13	17
Oslo	8 600	11 600	3,0	3,9	9	18
Hedmark	1 300	2 300	1,5	2,7	12	14
Oppland	1 500	1 700	1,6	1,8	8	13
Buskerud	2 300	3 700	1,9	3,0	12	17
Vestfold	2 800	2 400	2,7	2,2	10	15
Telemark	1 500	2 100	1,9	2,6	9	16
Aust-Agder	1 300	1 500	2,6	2,9	11	18
Vest-Agder	2 500	3 100	3,2	4,0	13	19
Rogaland	7 200	15 700	3,6	7,6	14	22
Hordaland	5 600	9 500	2,5	4,1	14	19
Sogn og Fjordane	1 500	1 700	2,8	3,2	12	17
Møre og Romsdal	5 100	5 200	4,3	4,1	17	21
Sør-Trøndelag	2 900	3 600	2,1	2,5	10	15
Nord-Trøndelag	1 400	1 200	2,4	2,0	12	13
Nordland	2 800	3 100	2,5	2,8	9	15
Troms	1 900	3 200	2,5	4,1	12	15
Finnmark	1 800	1 500	5,0	4,4	14	19
I alt	59 600	88 300	2,6	3,8	12	17

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

Bygg og anlegg

Årets bedriftsundersøkelse viser at arbeidsmarkedet innen bygge- og anleggsnæringen er svært stramt. Samlet er mangelen nå på 18 900 personer innenfor denne næringen, og sett i forhold til sysselsettingen er det denne næringen som har det strammeste arbeidsmarkedet. Rekrutteringsproblemene er størst i Rogaland og Hordaland, men også i Oslo, Akershus og Buskerud er rekrutteringsproblemene større enn i resten av landet.

Til tross for en sterk økning i aktivitetsnivået, var det likevel kun en moderat stigning i mangelen på arbeidskraft innenfor bygge- og anleggsnæringen fra 2005 til 2006. Dette skyldtes den økende arbeidsinnvandringen. I 2006 fortsatte arbeidsinnvandringen å øke, samtidig ble dette et rekordår for bygge- og anleggsnæringen, og etterspørselen etter arbeidskraft økte dermed også sterkt. Nasjonalregnskapstall fra 4.kvartal 2006 viser at sysselsettingen steg med 12 000 personer i gjennomsnitt fra 2005 til 2006, og arbeidsledigheten er nå på et svært lavt nivå for yrker

innen bygg og anlegg. Mangelen på arbeidskraft har også steget kraftig det siste året, og vi må tilbake til 2000 for å finne sist arbeidsmarkedet var like stramt som i år.

Varehandel

Varehandel har i årets bedriftsundersøkelse rapportert om en mangel på 8 100 personer, en økning på 3 200 personer fra i fjor. Høykonjunkturen vi nå er inne i har gitt svært lav arbeidsledighet og økt kjøpekraft. Dette gir økt etterspørsel etter arbeidskraft også innenfor varehandel, men mangelen på arbeidskraft er fortsatt noe lavere enn den var i 2003. Sett i forhold til sysselsettingen, er rekrutteringsproblemene i denne delen av arbeidsmarkedet fortsatt moderate.

Hotell og restaurant

Bedriftene innen hotell- og restaurant rapporterer om økende rekrutteringsproblem. Bedriftene mangler i år 2 600 personer, en økning på 500 fra i fjor. Yrkes-

Tabell 4:

Estimert mangel på arbeidskraft fordelt på næringer.

	Mangel på arbeidskraft i antall personer		NAV's stramhetsindikator		Prosentvis andel bedrifter med alvorlige rekrutteringsproblemer	
	2006	2007	2006	2007	2006	2007
Jordbruk, skogbruk og fiske	1 200	1 900	3,8	5,9	10	12
Bergverksdrift og utvinning av olje og gass	700	1 200	3,6	3,5	17	24
Industrien	8 800	10 300	3,5	4,0	15	23
Nærings og nytelsemidler	300	500	0,6	1,0	6	10
Tekstil- og lærvarer	100	100	2,0	2,1	8	13
Trevarer	500	500	3,5	3,3	17	24
Trefordeling og grafisk	300	400	0,9	1,2	7	11
Petroleum og kjemisk produksjon	200	100	0,7	0,6	9	11
Prod. av annen industrivarer	400	500	1,7	2,2	9	16
Prod. av metallvarer	1 800	2 200	5,8	6,7	28	39
Produksjon av maskiner	4 700	5 200	8,6	8,2	32	40
Produksjon av elektronikk	500	900	2,7	4,4	17	29
Kraft- og vannforsyning	100	200	0,5	1,4	4	12
Bygg og anlegg	11 500	18 900	8,2	12,7	30	41
Varehandel	4 900	8 100	1,5	2,4	8	12
Hotell og restaurant	2 100	2 600	2,7	3,1	12	18
Transport	3 100	6 800	2,8	5,9	15	24
Kommunikasjon	500	800	1,3	2,1	7	12
Finans/tjenesteyting	500	700	1,1	1,5	11	14
Eiendomsdrift/forretningsmessig tjenesteyting	18 200	27 200	8,2	11,2	15	25
Offentlig forvaltning	800	1 500	0,6	1,1	4	10
Undervisning	500	600	0,3	0,3	5	7
Helse og sosiale tjenester	5 400	6 100	1,2	1,3	8	9
Andre sosiale og personlige tjenester	1 200	1 400	1,5	1,7	7	9
I alt	59 600	88 300	2,6	3,8	12	17

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

oversikten viser at det er mangel på kokker, hovmestere, servitører og bartendere.

Transport

Innen transport meldes det om en mangel på 6 800 personer, en økning på 3 700 fra i fjor. Det er i Oslo og Akershus at rekrutteringsproblemene er størst, og da spesielt for drosjesjåfører. Det er også stor mangel på lastebilsjåfører.

Eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting

Målt i antall personer er mangelen størst blant bedrifter innenfor eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting. Den samlede mangelen på arbeidskraft summerer seg til 27 200 personer innenfor denne næringen. Dette representerer en økning på 9 000 personer fra i fjor, en større vekst enn i noen andre næringer.

Eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting er en sammensatt næringsgruppe som omfatter blant annet forskjellige typer konsulentvirksomheter og rengjøringsbedrifter. En del av mangelen på arbeidskraft må derfor ses

i sammenheng med rekrutteringsproblem innen salgsrelaterte yrker, ingeniører og rengjøringspersonale. Det er også innenfor denne næringsgruppen det har vært størst sysselsettingsvekst det siste året.

Selv om eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting er en stor næring, utgjør en mangel på 27 200 personer et betydelig rekrutteringsproblem. Tabell 4 viser at stramhetsindikatoren for denne næringen ligger godt over gjennomsnittet for alle næringene.

Offentlig forvaltning

NAVs bedriftsundersøkelse viser at offentlig forvaltning i liten grad har rekrutteringsproblem. Mangelen på arbeidskraft summerer seg i år til 1 500 personer, mot 800 i fjor. Stramhetsindikatoren viser imidlertid fortsatt en lav verdi, noe som signaliserer at rekrutteringsproblemene fortsatt er relativt små for virksomhetene innen offentlig forvaltning.

Undervisning

Det mangler 600 personer innenfor undervisningssektoren.

Tabell 5:

Estimert mangel på arbeidskraft fordelt på næringer og regioner

	Østf/ Vestf/ Telem	Oslo/ Akers	Hedm/ Oppl/ Busk	Agder- fylk/ Rogal	Hord/ S&F/ M&R	Trønde- lag	Nord- Norge	Hele landet
Jordbruk, skogbruk og fiske	200	150	250	600	350	150	250	1 900
Bergverksdrift og utvinning av olje og gass	-	50	-	850	200	-	50	1 200
Industrien	1 050	1 300	800	3 400	2 700	450	600	10 250
Nærings- og nytelsesmidler	50	50	50	100	150	-	100	500
Tekstil- og lærvarer	-	-	-	-	50	-	-	100
Trevarer	50	50	100	100	100	50	50	500
Treforedling og grafisk	50	150	50	50	50	50	-	350
Petroleum og kjemisk produksjon	50	-	50	-	50	-	-	150
Prod. av annen industrivarer	50	50	50	100	100	50	-	450
Prod. av metallvarer	350	200	150	800	500	50	100	2 150
Produksjon av maskiner	350	450	300	2 050	1 650	150	250	5 150
Produksjon av elektronikk	100	350	100	150	100	50	-	850
Kraft- og vannforsyning	50	-	-	50	50	-	-	200
Bygg og anlegg	2 200	2 850	2 450	4 100	4 050	1 300	1 950	18 900
Varehandel	850	2 400	700	1 650	1 350	400	800	8 100
Hotell og restaurant	250	700	250	550	400	150	250	2 550
Transport	450	2 400	500	1 200	1 200	600	450	6 800
Kommunikasjon	100	300	100	100	100	50	50	850
Finans/tjenesteyting	50	200	50	150	150	50	50	700
Eiendomsdrift/forretningsmessig tjenesteyting	2 350	10 100	1 800	5 800	4 050	1 100	2 050	27 200
Offentlig forvaltning	150	300	150	250	350	100	300	1 550
Undervisning	50	100	50	100	150	50	100	600
Helse og sosiale tjenester	750	1 300	550	1 200	1 100	250	950	6 050
Andre sosiale og personlige tjenester	150	400	150	250	200	100	150	1 400
I alt	8 600	22 600	7 700	20 300	16 400	4 700	7 900	88 300

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

ren. Sett i forhold til sysselsettingsnivået, er det her vi finner de minste rekrutteringsproblemer.

I likhet med tidligere års bedriftsundersøkelser, skiller skolene seg også i år ut ved å ha små rekrutteringsproblemer. Resultatene fra bedriftsundersøkelsene viser at skolene stort sett lykkes i å rekruttere nok personell til å fylle sysselsettingsbehovet. Undersøkelsen gjennomføres imidlertid i en periode (fra begynnelsen av februar til begynnelsen av april) der få skoler har behov for å rekruttere. Dette kan bidra til for lave anslag for mangelen på arbeidskraft innen undervisningssektoren.

Det ble heller ikke i årets bedriftsundersøkelse funnet noen mangel på førskolelærere. Dette til tross for at det, spesielt i storbyene, er stor etterspørsel etter førskolelærere, samtidig som arbeidsledigheten er svært lav. Dette kan komme av at vi i bedriftsundersøkelsen ikke problematiserer i hvilken grad barnehagene, eller skolene, ansetter ufaglært arbeidskraft. Barnehagene vil i stor grad ansette barnehageassistenter dersom de ikke får førskolelærere, og vil dermed gjerne svare nei på om de har så alvorlige rekrutteringspro-

blemer at de har færre ansatte enn de ellers ville hatt. Dette gjør at resultatene for undervisningssektoren ikke er helt sammenlignbare med resultatene for de andre næringene.

Helse og sosiale tjenester

Rekrutteringsproblemer er i år noe høyere innenfor helse og sosial enn hva tilfellet var i fjor. I år mangler bedriftene innenfor denne næringen 6 100 personer, en økning på 700 personer fra i fjor. Det er imidlertid ikke lenge siden dette var en næring forbundet med stor mangel på arbeidskraft. Til sammenligning var mangelen innen helse og sosial på 11 000 personer i 2003. Målt i forhold til sysselsettingen er rekrutteringsproblemer langt lavere innen helse- og sosialnæringen enn det er for gjennomsnittet av alle næringene.

De økte rekrutteringsproblemer innen helse og sosial de siste to årene må ses i sammenheng med en bedret budsjettssituasjon innen helseforetakene og kommunesektoren. Økt tilgang på nyutdannede bidrar til å dempe rekrutteringsproblemer. Økningen i mangel på arbeidskraft det

Tabell 6:

Stramhetsindikatoren. Resultatene fordelt på næringer og regioner.

	Østf/ Vestf/ Telem	Oslo/ Akers	Hedm/ Oppl/ Busk	Agder- fylk/ Rogal	Hord/ S&F/ M&R	Trønde- lag	Nord- Norge	Hele landet
Jordbruk,skogbruk og fiske	5,2	6,0	4,6	8,1	6,4	2,8	7,0	5,9
Bergverksdrift og utvinning av olje og gass	1,3	2,3	4,6	3,9	3,0	1,1	4,2	3,5
Industrien	2,5	3,0	2,3	7,2	4,8	2,3	3,7	4,0
Nærings- og nytelsesmidler	0,6	0,6	0,7	1,5	1,4	0,4	1,8	1,0
Tekstil- og lærvarer	4,1	3,0	0,7	2,0	2,1	0,3	2,9	2,1
Trevarer	2,5	4,7	2,6	3,4	4,4	2,2	5,5	3,3
Treforedling og grafisk	0,7	1,2	1,0	2,1	1,1	1,5	1,1	1,2
Petroleum og kjemisk produksjon	0,3	0,3	1,2	0,9	1,0	2,0	0,3	0,6
Prod. av annen industrivarer	2,3	1,9	1,6	3,2	2,1	2,3	2,5	2,2
Prod.av metallvarer	5,4	8,8	4,3	11,2	5,7	3,1	4,8	6,7
Produksjon av maskiner	7,1	8,9	3,2	10,9	8,1	4,9	13,2	8,2
Produksjon av elektronikk	2,2	6,6	3,4	5,3	4,2	5,2	1,9	4,4
Kraft- og vannforsyning	3,0	0,8	0,8	2,3	1,5	1,2	0,9	1,4
Bygg og anlegg	9,2	8,9	11,4	19,5	17,0	10,0	14,6	12,7
Varehandel	2,0	2,1	1,7	3,7	2,8	1,5	3,0	2,4
Hotell og restaurant	3,0	2,7	2,4	4,5	3,6	1,9	4,1	3,1
Transport	5,0	6,4	5,2	7,5	5,3	7,8	3,7	5,9
Kommunikasjon	2,8	1,9	2,4	2,9	2,4	1,3	2,2	2,1
Finans/tjenesteyting	2,3	1,0	1,8	2,6	1,7	1,5	2,2	1,5
Eiendomsdrift/forretningsmessig tjenesteyting	10,1	9,3	8,5	20,5	13,1	5,9	15,9	11,2
Offentlig forvaltning	0,9	0,7	0,9	1,6	1,8	0,7	1,6	1,1
Undervisning	0,3	0,3	0,2	0,5	0,4	0,2	0,4	0,3
Helse og sosiale tjenester	1,2	1,3	0,9	2,0	1,4	0,7	1,8	1,3
Andre sosiale og og personlige tjenester	1,6	1,3	1,5	2,7	1,9	1,6	2,3	1,7
I alt	2,8	4,2	2,6	6,3	4,1	2,4	3,5	3,8

KILDE: NAVs BEDRIFTSUNDERSØKELSE

siste året knytter seg til yrkesgruppene hjelpepleiere og sykepleiere. Rekrutteringsproblemene gjelder stort sett bedrifter i hele landet.

Arbeidsledigheten for yrker innen helse, pleie og omsorg har gått ned siden starten av 2005. Ved utgangen av april 2007 var bare 1,1 prosent av arbeidsstyrken innenfor disse yrkene registrert som helt ledige. Til sammenligning var 2,0 prosent av den totale arbeidsstyrken arbeidsledige på samme tidspunkt. Selv om rekrutteringsproblemene innen helsesektoren fortsatt er relativt lave i et historisk perspektiv, er tilgangen på ledig arbeidskraft nå begrenset. Dette vil kunne gi økte rekrutteringsproblem i året som kommer.

REKRUTTERINGSPROBLEM FORDELT PÅ YRKER

I bedriftsundersøkelsen har vi bedt bedriftene oppgi innenfor hvilke yrker de har så store rekrutteringsproblem at de har færre ansatte enn de ellers ville hatt. De er også bedt om å oppgi hvor mange ansatte dette dreier seg om. Ved hjelp av svarene på dette spørsmålet beregnes mangelen innenfor de enkelte yrker.

Tabell 7 viser mangel på arbeidskraft innenfor de yrkesgruppene der mangelen på arbeidskraft er størst. Det foreligger ikke beregninger for alle yrkesgrupper. Dette fordi mangelen på arbeidskraft ikke kan estimeres innenfor yrker der det kun er et fåtall bedrifter i utvalget som har oppgitt mangel på arbeidskraft. I de fleste slike tilfeller må vi forvente at et fåtall observasjoner i utvalget reflekterer markedsforholdene, det vil si at det er lav mangel innenfor yrket. I andre tilfeller vil likevel et fåtall observasjoner kunne summere seg til et betydelig antall personer. Det kan derfor være mangel på arbeidskraft innenfor en yrkesgruppe selv om yrket ikke er oppført i tabell 7.

Ettersom NAVs bedriftsundersøkelse er en utvalgsundersøkelse, vil det være usikkerhet knyttet til estimatene på mangel. Usikkerheten kan variere fra yrke til yrke. I det metodiske vedlegget presenteres størrelsen på usikkerheten. Tabell 8 viser den relative mangelen på arbeidskraft fordelt på yrkesgrupper. Det absolutte tallet over mangel på arbeidskraft vil ha sammenheng med hvor stor yrkesgruppen er, mens det relative tallet vil ta hensyn til ulik størrelse på yrkesgruppene. Den relative mangelen er presentert i form av en stramhetsindikator (se egen ramme tidligere i artikkelen). Eksempelvis kan en mangel på 1 450 platearbeidere være like virksomhetskritisk som en mangel på 2 700 sveisere, ettersom arbeidsstyrken for den siste gruppen er langt større. Vi ser derfor også på forholdstallet mellom mangelen på arbeidskraft og antall sysselsatte i yrkene og benevner dette som stramhetsindikatoren.

I spørsmålet som avdekker mangel, bes bedriftene ta stilling til om rekrutteringsproblemene er av en slik art at man har færre ansatte enn man ellers ville hatt. Innenfor enkelte yrker kan det benyttes ufaglært arbeidskraft uten at dette i bedriftsundersøkelsen blir registrert som et alvor-

lig rekrutteringsproblem. På den annen side vil enkelte arbeidsgivere ønske seg ansatte med kompetanse utover det som er normalt innenfor en yrkesgruppe.

Den enkelte virksomhet rapporterer kun om mangel på arbeidskraft, ikke overskudd av arbeidskraft. Dette betyr at dersom en bedrift mangler 10 snekkere og en annen bedrift har et overskudd på 10 snekkere, så vil summen av dette bli et udekket behov på arbeidskraft på 10 snekkere. Den estimerte mangelen på 88 000 personer representerer derfor et bruttotall på udekket behov for arbeidskraft. I en viss utstrekning blir dette dekket opp av den løpende tilgangen av arbeidskraft over tid.

Stor mangel på industriarbeidere

I fjorårets undersøkelse økte mangelen på industriarbeidere kraftig, og i årets undersøkelse fortsetter denne å øke. Det er nå stor mangel på yrker som kopper- og blikkslagere (1 550), operatører innen olje- og gassutvinning (1 500), sveisere (2 700) og platearbeidere (1 450). Det er også stor mangel på maskiningeniører og – teknikere (1 500), ulike typer sivilingeniører og andre ingeniører og teknikere. For operatører innen metallvareproduksjon (300) er mangelen lavere i år enn i fjor.

Økt mangel på omsorgsarbeidere og hjelpepleiere

NAVs bedriftsundersøkelse har i år avdekket en mangel på 1 700 omsorgsarbeidere og hjelpepleiere. Dette er en klar økning fra fjorårets undersøkelse hvor det ble rapportert inn mangel på 800 personer. Også for sykepleiere har mangelen økt, og det rapporteres i årets undersøkelse om en mangel på 1 450 sykepleiere. Den økte mangelen kan komme av bedret sykehus- og kommuneøkonomi. Til tross for oppgangen, er disse yrkene blant de med lavest stramhetsindikator, noe som kommer av at antallet sysselsatte i disse yrkene er svært høyt. Arbeidsmarkedet var også betydelig strammere for denne gruppen på slutten av nittitallet.

Sterk økning i mangelen på arbeidere innen bygg og anlegg

Årets bedriftsundersøkelse viser at det har skjedd en markert økning i mangelen på arbeidskraft innen bygg og anlegg, og spesielt har mangelen på ulike typer faglært arbeidskraft økt mye. Målt i absolutte tall er mangelen størst for tømrere, hvor det mangler 4 000 personer. Dette er det samme antallet som ble rapportert inn i fjor. Det mangler også 2 500 snekkere, en økning på 800 personer i forhold til fjorårets undersøkelse. Også for andre bygge- og anleggsyrker som elektrikere (2 900) og rørleggere (2 750) er det nå stor mangel på arbeidskraft.

Sett i forhold til størrelsen på arbeidsstyrken er imidlertid mangelen på stillasbyggere, taktekkere, betong- og grunnarbeidere atskillig større. For disse yrkene mangler det nå omtrent 40 personer for hver 100 sysselsatte i bedriftene, se tabell 8.

Vanskelig å rekruttere instrumentmakere og – reparatører

Også i år har arbeidsgiverne problemer med å rekruttere instrumentmakere og – reparatører. I denne yrkesgruppen inngår blant annet urmakere, ortopediteknikere og tann- teknikere. I 2006 var mangelen på 450 personer, mens den i år har økt til 650 personer. Sett i forhold til sysselset- tingen indikerer dette et stramt arbeidsmarked, og at virk- somheter som har behov for instrumentmakere og – repa- ratører kan ha problemer med rekrutteringen.

Stor mangel på transportmedarbeidere

Den absolutte mangelen på arbeidskraft er størst blant bil, drosje- og varebilførere. Bedriftene melder om en mangel på 4 800 personer innenfor disse yrkene, og hovedsakelig dreier dette seg om drosjesjåfører i storbyene. Det meldes i år også om en mangel på 750 buss- og sporvognførere, en yrkesgruppe hvor det ikke var noen registrert mangel i fjorårets undersøkelse. Over halvparten av denne mangel- en er i fylkene Akershus, Oslo og Hordaland.

For lastebil- og vogntogførere har mangelen mer enn doblet seg fra i fjor, og det meldes i år om en mangel på 3 900 personer.

Bedriftene mangler 2 600 selgere og butikkmedarbeid- dere

Årets undersøkelse viser at det mangler 2 600 personer til salgsrelaterte yrker som selgere og butikkmedarbeidere. Dette er 950 færre enn i fjor. Sett i forhold til sysselset- tingen er ikke arbeidsmarkedet for yrkene selgere og butikkmedarbeidere spesielt stramt, se tabell 8. Rekrut- teringsproblemene er noe større i Trøndelag enn i resten av landet.

Tiltakende rekrutteringsproblemer for systemutviklere og programmerere

IKT-bedriftene melder i år om en mangel på 2 350 sys- temutviklere og programmerere. Dette er en kraftig økning fra i fjor, da mangelen kun var på 600 personer. I fjorårets undersøkelse var sysselsettingsforventningene svært høye, samtidig som det var lav arbeidsledighet. Det var dermed grunn til å vente at rekrutteringsproblemene skulle øke. Sett i forhold til sysselsettingen er imidlertid rekrutteringsproblemene fortsatt moderate.

Sysselsettingsforventningene i IKT-sektoren er også i år svært høye, og det er derfor grunn til å tro at rekrutte- ringsproblemene vil tilta ytterligere i tiden som kommer.

Tabell 7:

Estimert mangel på arbeidskraft for utvalgte yrker. Sortert etter antall personer som bedriftene mangler.

Styrk	Stilling	2006	2007
8321	Bil-, drosje- og varebilførere	2350	4800
7125	Tømrere	4000	4000
8323	Lastebil- og vogntogførere	1800	3900
7241	Elektrikere, elektronikere o.l	1750	2900
7134	Rørleggere og VVS-montører	2150	2750
7212	Sveisere	1900	2700
5221/	Butikkmedarbeidere o.l./		
5223	Selgere (detalj)	3550	2600
7421	Snekkere	1700	2500
2130	Systemutviklere og programmerere	600	2350
3119	Andre ingeniører og teknikere	750	2350
8331	Anleggsmaskinførere	1500	1900
9151	Bud o.l.	0	1900
5132	Omsorgsarbeidere og hjelpe- pleiere	800	1700
7237	Industrimekanikere	1100	1650
3111	Bygningsingeniører og -teknikere	650	1600
3116	Ingeniører og teknikere innen olje, bergverk og metallurgi	1950	1600
7213	Kopper- og blikkslagere	1100	1550
3114	Maskiningeniører og -teknikere	550	1500
5122	Kokker	1150	1500

Styrk	Stilling	2006	2007
8113	Operatører innen olje- og gass- utvinning	0	1500
3231	Sykepleiere	1000	1450
7214	Platearbeidere	1300	1450
8271	Fagarbeidere innen bearbeiding av fisk og fiskeprodukter	0	1450
3412	Forsikringskonsulenter	950	1300
3142	Dekksosifiserer og loser	0	1250
2512	Personal- og organisasjons- konsulenter	0	1200
7129	Anleggsgartnere	550	1200
7142	Overflatebehandlere og lakkerere	650	1100
7128	Stillasbyggere	0	1050
5224	Selgere (engros)	750	1000
5123	Hovmestere, servitører og barkeepere	750	950
7121	Murere m.fl.	800	950
9320	Hjelpearbeidere innen industri	350	950
3433	Revisorer (ikke statsautoriserte) og regnskapsførere	650	800
5141	Frisører, kosmetologer o.l.	500	800
7243	Automatikere, tavlemontører, viklere og transformormontører	0	800

(Tabellen fortsetter på neste side)

Styrk	Stilling	2006	2007
8213	Maskinarbeidere	500	800
7141	Malere og byggtapetserere	800	750
7231	Bilmekanikere	850	750
8322	Buss- og sporvognførere	0	750
3113	Elektronikk- og telekommunikasjonsingeniører og -teknikere	500	700
2142	Sivilingeniører (bygg og anlegg)	350	650
3431	Funksjonærer innen administrasjon	0	650
7122	Betong- og grunnarbeidere (bygg)	300	650
7311	Instrumentmakere og -reparatører	450	650
9132	Rengjøringspersonale i bedrifter o.l.	550	650
2541	Sosial- og siviløkonomer	100	600
3411	Finansmeglere	0	600
4121	Økonomimedarbeidere og revisjonsassistenter	300	600
5164	Vektore o.l.	0	600
7234	Motormekanikere	350	600
8224	Operatører innen plastfag og plastproduksjon	450	600
8341	Dekksmannskap (skip)	0	600
6101/9210	Gårdbrukere m.fl.	400	550
7132	Isolatører og kapslere	150	550
8141	Operatører innen produksjon og videreforedling av trelastprodukter	300	550
2114	Geologer og geofysikere	0	500
2144	Sivilingeniører (elektronikk og telekommunikasjon)	400	500
3475	Idrettsutøvere og -trenere	0	500
3310	Grunnskolelærere	0	450
3423	Kunde-/personalkonsulenter (vikarbyrå)	0	450
7124	Forskalingssekkere	300	450
9133	Kjøkken- og anretningsassistenter	400	450
2141	Sivilarkitekter, by- og trafikkplanleggere	400	400
2147	Sivilingeniører (geofag, petroleumsteknologi, metallurgi o.l.)	400	400
2149	Andre sivilingeniører og tilsvarende yrker	0	400
2310	Universitets- og høyskolelektorer/-lærere	50	400
3112	Elkraftingeniører og -teknikere	0	400

Styrk	Stilling	2006	2007
3419	Markedsførings- og reklamekonsulenter	0	400
4131	Lagermedarbeidere og materialforvaltere	300	400
5162	Fengselsbetjenter	0	400
7131	Taktekkere	0	400
8282	Operatører og montører innen produksjon av elektronisk utstyr	0	400
2221	Leger	550	350
3450	Polititjenestemenn	150	350
8212	Verktøymakere o.l.	0	350
9310	Hjelperearbeidere innen bygg, anlegg, vedlikehold o.l.	150	350
8211	Operatører innen metallvareproduksjon	650	300
2545	Psykologer	250	250
3120	Dataingeniører og -teknikere	250	250
3341	Yrkesfaglærere og faglærere i videregående skole	0	250
7244	Energimontører	0	250
1222	Produksjonsdirektører innen olje- og gassutvinning, bergverksdrift, industri,	100	200
3232	Vernepleiere	200	200
2230	Spesialsykepleiere og jordmødre	300	150
2145	Sivilingeniører (maskin- og marinteknikk)	150	0
3349	Andre yrker innen undervisning og pedagogisk arbeid	1050	0
3413	Eiendomsmeglere og -forvaltere	450	0
3491	Informasjonsmedarbeidere og journalister	200	0
4114	Kontormedarbeidere	250	0
5222	Blomsterdekoratører	150	0
6210	Skogsarbeidere o.l.	450	0
7126	Vei- og anleggsarbeidere	200	0
7233	Jordbruks-, skogbruks- og anleggsmaskinmekanikere	300	0
7412	Bakere og konditorer	100	0
8251	Grafiske trykkere	150	0
8272	Operatører innen andre næringsmiddelprodukter	200	0
8332	Kran- og heisførere ol.	50	0
8342	Maskinmannskap (skip)	50	0

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

Tabell 8:

Estimert mangel på arbeidskraft fordelt på yrker. I antall personer og stramhetsindikator. Sortert etter stramhetsindikator.

Styrk	Stilling	Mangel på arbeidskraft i antall personer	Stramhetsindikator	Styrk	Stilling	Mangel på arbeidskraft i antall personer	Stramhetsindikator
7213	Kopper- og blikkslagere	1550	51,4 %	3412	Forsikringskonsulenter	1300	13,0 %
7311	Instrumentmakere og -reparatører	650	45,8 %	3423	Kunde-/personalkonsulenter (vikarbyrå)	450	13,0 %
7128	Stillasbyggere	1050	41,1 %	2144	Sivilingeniører (elektronikk og telekommunikasjon)	500	12,7 %
7131	Taktekkere	400	41,0 %	9310	Hjelperearbeidere innen bygg, anlegg, vedlikehold o.l.	350	12,4 %
7122	Betong- og grunnarbeidere (bygg)	650	38,8 %	5162	Fengselsbetjenter	400	12,3 %
6101/9210	Gårdbrukere m.fl.	550	33,8 %	3411	Finansmeglere	600	11,6 %
7142	Overflatebehandlere og lakkerere	1100	32,8 %	8331	Anleggsmaskinførere	1900	11,2 %
7243	Automatikere, tavlemontører, viklere og transformator-montører	800	32,8 %	7237	Industrimekanikere	1650	10,7 %
9151	Bud o.l.	1900	30,9 %	3111	Bygningsingeniører og -teknikere	1600	10,6 %
8113	Operatører innen olje- og gassutvinning	1500	30,7 %	9320	Hjelperearbeidere innen industri	950	10,2 %
8212	Verktøymakere o.l.	350	28,6 %	7141	Malere og byggtapetserere	750	9,3 %
7132	Isolatører og kapslere	550	27,8 %	7124	Forskalingssnekkere	450	9,2 %
7129	Anleggsgartnere	1200	27,3 %	7125	Tømrere	4000	9,1 %
7214	Platearbeidere	1450	23,7 %	8282	Operatører og montører innen produksjon av elektronisk utstyr	400	9,1 %
7212	Sveisere	2700	23,4 %	7241	Elektrikere, elektronikere o.l.	2900	8,1 %
7121	Murere m.fl.	950	23,0 %	5164	Vektore o.l.	600	8,0 %
8321	Bil-, drosje- og varebilførere	4800	22,9 %	3113	Elektronikk- og tele-kommunikasjonsingeniører og -teknikere	700	7,9 %
3119	Andre ingeniører og teknikere	2350	21,7 %	2541	Sosial- og siviløkonomer	600	7,5 %
3114	Maskiningeniører og -teknikere	1500	21,3 %	2147	Sivilingeniører (geofag, petroleumsteknologi, metallurgi o.l.)	400	7,2 %
7234	Motormekanikere	600	21,3 %	2149	Andre sivilingeniører og tilsvarende yrker	400	7,2 %
8271	Fagarbeidere innen bearbeiding av fisk og fiskeprodukter	1450	20,3 %	3112	Elkraftingeniører og -teknikere	400	7,1 %
8213	Maskinarbeidere	800	20,2 %	2130	Systemutviklere og programmerere	2350	7,0 %
2114	Geologer og geofysikere	500	18,1 %	7244	Energimontører	250	6,6 %
7421	Snekkere	2500	16,7 %	2141	Sivilarkitekter, by- og trafikkplanleggere	400	6,6 %
7134	Rørleggere og VVS-montører	2750	16,5 %	8322	Buss- og sporvognførere	750	6,2 %
3142	Dekksoffiserer og losere	1250	16,5 %	3475	Idrettsutøvere og -trenere	500	6,2 %
8323	Lastebil- og vogntogførere	3900	16,0 %	2512	Personal- og organisasjons-konsulenter	1200	6,0 %
8141	Operatører innen produksjon og videreforedling av trelastprodukter	550	15,8 %	5122	Kokker	1500	5,4 %
3116	Ingeniører og teknikere innen olje, bergverk og metallurgi	1600	15,6 %	2545	Psykologer	250	5,1 %
8224	Operatører innen plastfag og plastproduksjon	600	14,9 %	8211	Operatører innen metallvareproduksjon	300	5,1 %
8341	Dekksmannskap (skip)	600	14,5 %				
2142	Sivilingeniører (bygg og anlegg)	650	14,4 %				

(Tabellen fortsetter på neste side)

Styrk	Stilling	Mangel på arbeidskraft i antall personer	Stramhets-indikator
3450	Polititjenestemenn	350	5,1 %
5123	Hovmestere, servitører og barkeepere	950	4,4 %
3431	Funksjonærer innen administrasjon	650	4,4 %
5224	Selgere (engros)	1000	4,2 %
7231	Bilmekanikere	750	4,2 %
5141	Frisører, kosmetologer o.l.	800	4,1 %
4121	Økonomimedarbeidere og revisjonsassistenter	600	3,2 %
3232	Vernepleiere	200	2,9 %
3231	Sykepleiere	1450	2,8 %
3341	Yrkesfaglærere og faglærere i videregående skole	250	2,7 %
3419	Markedsførings- og reklamekonsulenter	400	2,6 %
2221	Leger	350	2,3 %
9133	Kjøkken- og anretnings-assistenter	450	2,2 %

Styrk	Stilling	Mangel på arbeidskraft i antall personer	Stramhets-indikator
1222	Produksjonsdirektører innen olje- og gassutvinning, bergverksdrift, industri,	200	2,2 %
5132	Omsorgsarbeidere og hjelpepleiere	1700	2,2 %
2310	Universitets- og høyskolelektorer/-lærere	400	1,9 %
3433	Revisorer (ikke statsautoriserte) og regnskapsførere	800	1,9 %
4131	Lagermedarbeidere og materialforvaltere	400	1,5 %
5221/ 5223	Butikkmedarbeidere o.l./Selgere (detalj)	2600	1,4 %
9132	Rengjøringspersonale i bedrifter o.l.	650	1,1 %
3120	Dataingeniører og -teknikere	250	0,9 %
2230	Spesialsykepleiere og jordmødre	150	0,8 %
3310	Grunnskolelærere	450	0,6 %

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

Metodisk vedlegg

I bedriftsundersøkelsen trekkes et utvalg av bedrifter fra Bedrifts- og foretaksregisteret (Enhetsregisteret). Utvalget trekkes tilfeldig, men alle bedrifter med mer enn 400 ansatte er med i utvalget. I tillegg er alle bedrifter med mer enn 100 ansatte i næringene offentlig forvaltning, undervisning, helse- og sosialtjenester og andre sosiale og personlige tjenester med i utvalget. Dette fordi dette ofte er bedrifter som skiller seg fra andre, som for eksempel sykehus, når det gjelder hvilke yrker de etterspør.

Størrelsen på utvalget er bestemt slik at det skal sikres representativitet på alle næringer (2-sifret NACE) innenfor hvert fylke. Dette innebærer stor variasjon i antall bedrifter mellom de ulike næringene. Det trekkes et utvalg som med 90 prosent sannsynlighet skal fastslå et punktestimat som ligger innenfor et konfidensintervall på 10 prosent for et ja/nei-spørsmål.

Det stilles i alt seks spørsmål i undersøkelsen. De uttrukne bedriftene blir bedt om å svare, enten postalt, ved bedriftsbesøk, eller telefonisk. Den vanligste innsamlingsmetoden er postale henvendelser. Spørsmålene i undersøkelsen gir anslag på bedriftenes sysselsettingsforventninger for det kommende året, og om bedriften har rekrutteringsproblem innenfor spesifikke yrker.

I de tilfellene der resultatene på landsbasis skal presenteres i form av andeler, og ikke absoluttverdier, vektet resultatene. Et eksempel på en slik problemstilling er kartlegging av andel bedrifter som forventer sysselsettingsvekst i det kommende år. Ettersom næringene varierer i størrelse er det nødvendig å tildele de store næringene mer vekt enn de små. Vektingen konstrueres ut fra forholdet mellom antall bedrifter i næringen og antall bedrifter

totalt. Dersom resultatene presenteres på fylkesnivå vektet ikke resultatene. Ettersom utvalget er overrepresentert av store bedrifter må resultatene innenfor hver næring og hvert fylke vektet også i forhold til andelen små og store bedrifter i populasjonen.

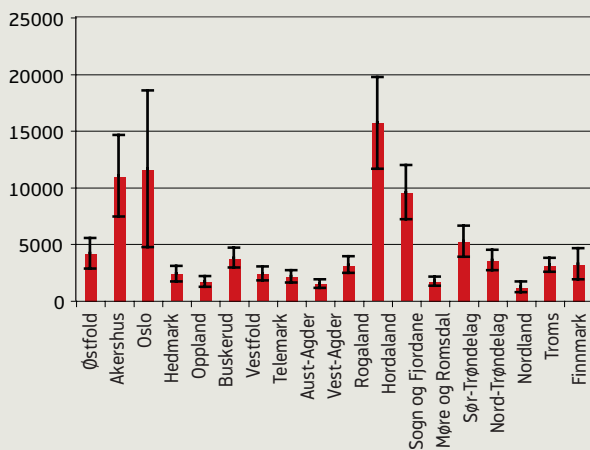
Mangel på arbeidskraft estimeres ved hjelp av en modell som tar hensyn til bedriftenes geografiske kjennetegn, næringsvise kjennetegn, antall ansatte og observert mangel. Resultatet brukes til å predikere mangelen på arbeidskraft i de bedriftene som ikke ble tatt inn i utvalget.

Det vil knytte seg usikkerhet til disse estimatene. Jo mer detaljert kjennetegn det søkes på, dess større er usikkerheten knyttet til estimatet. For eksempel er det større usikkerhet knyttet til estimatene for mangel i Finnmark enn det vil være for hele landet. Dette fordi det her er færre bedrifter, og estimatet blir dermed mer følsomt dersom en bedrift oppgir svært høy mangel i forhold til de andre.

NAV har beregnet konfidensintervall for estimert mangel på arbeidskraft. Den faktiske mangel vil med 95 prosent sannsynlighet ligge innenfor de respektive konfidensintervallene som er presentert i figurene under. Nederste mulige grense for et konfidensintervall kan ikke være lavere enn observert mangel i utvalget.

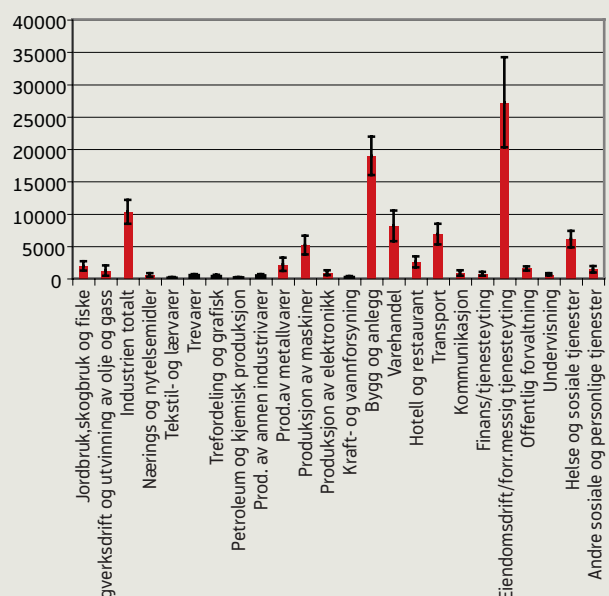
Arbeids- og velferdsdirektoratet kan kontaktes dersom det ønskes mer utdypende informasjon om estimering av mangel på arbeidskraft og beregning av konfidensintervaller.

Figur 1:
Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Regionale resultater.

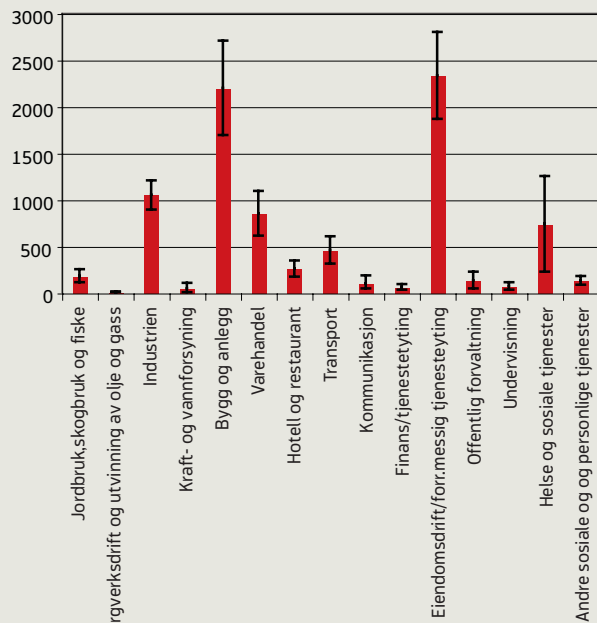
KILDE: ARBEIDS- OG VELFERDS DIREKTORATET

Figur 2:
Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Næringsvise resultater for hele landet.

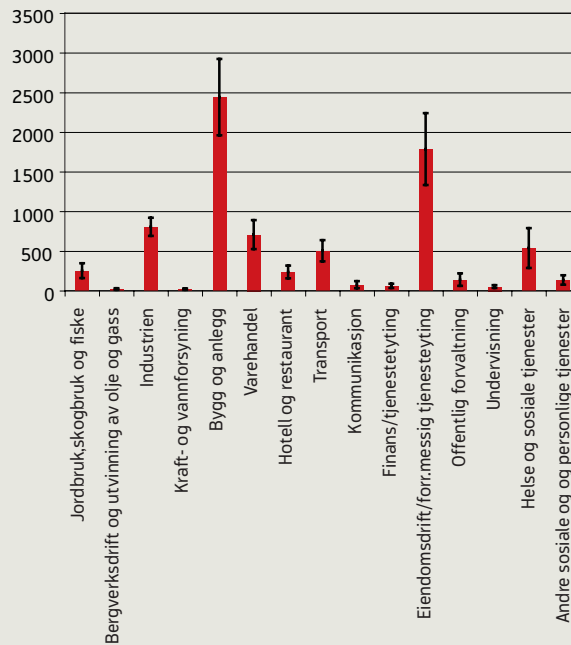
KILDE: ARBEIDS- OG VELFERDS DIREKTORATET

Figur 3:
Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Næringsvise resultater for Østfold, Vestfold og Telemark.

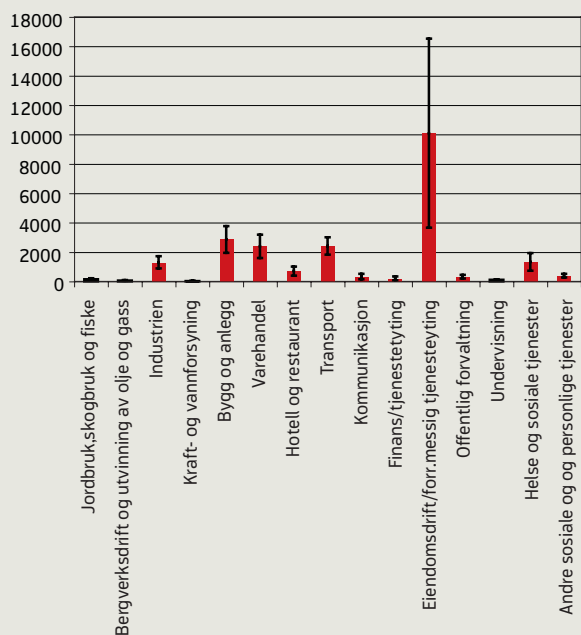
KILDE: ARBEIDS- OG VELFERDSDirektoratET

Figur 5:
Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Næringsvise resultater for Hedmark, Oppland og Buskerud.

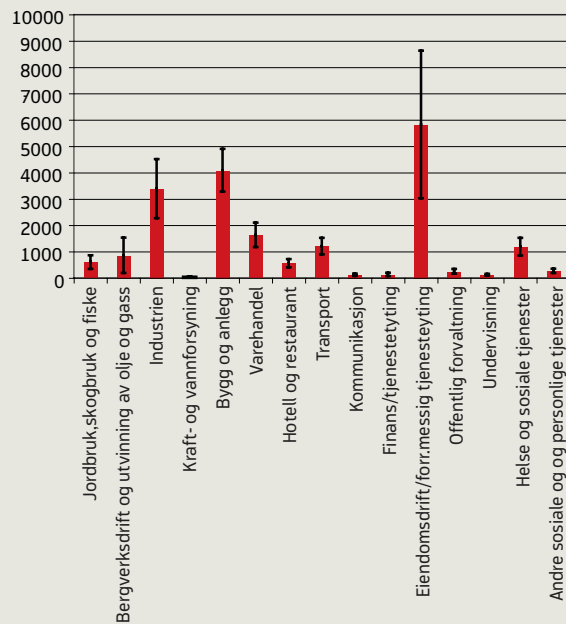
KILDE: ARBEIDS- OG VELFERDSDirektoratET

Figur 4:
Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Næringsvise resultater for Oslo og Akershus.

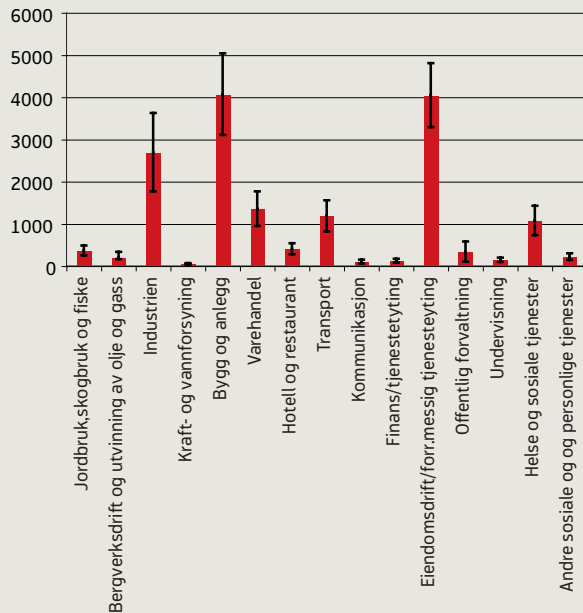
KILDE: ARBEIDS- OG VELFERDSDirektoratET

Figur 6:
Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Næringsvise resultater for Agderfylkene og Rogaland.

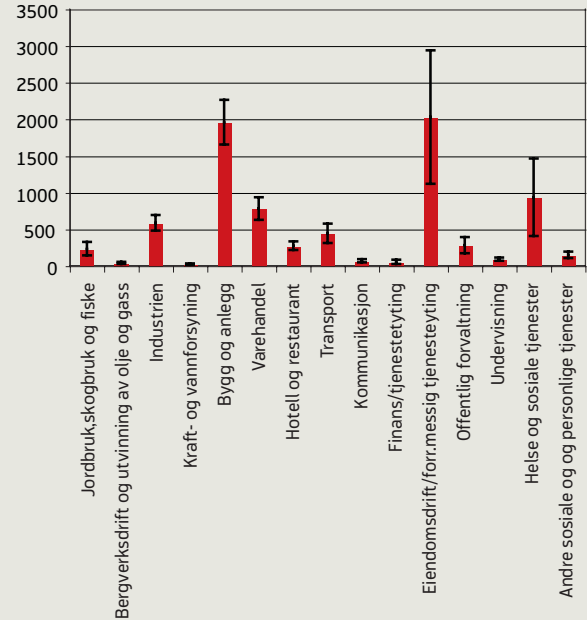
KILDE: ARBEIDS- OG VELFERDSDirektoratET

Figur 7:
Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Næringsvise resultater for Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal.

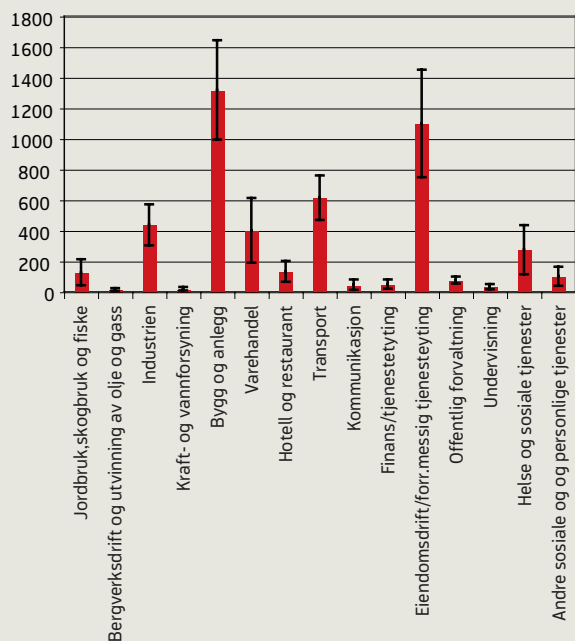
KILDE: ARBEIDS- OG VELFERDSDIREKTORATET

Figur 9:
Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Næringsvise resultater for Nord-Norge.

KILDE: ARBEIDS- OG VELFERDSDIREKTORATET

Figur 8:
Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Næringsvise resultater for Trøndelagsfylkene.

KILDE: ARBEIDS- OG VELFERDSDIREKTORATET